

код екземпляра

851489

ЗФТ-ЗПЧ

№ 2017
№ 2018

№ 2018

35084D - Ч.3 №1

X628.38

В 40

Взаємодія державних
органів і громадськості у
запобіганні та протидії корупції
[Текст] : матеріали наук.-прак / НДІ
вивч. проблем злочинності ім. акад.
В. В. Сташиса НАПрН України,
Харків. нац. ун-т внутр. справ. - 116
с. - Харків, 2014. - 15.00 грн.

26.12.14 Журавель

35084g

проб. 2016

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені академіка В.В. Сташиса
Національної академії правових наук України

Харківський національний університет внутрішніх справ

Місцевий осередок
Всеукраїнської громадської організації
«Асоціація кримінального права» в Харківській області

ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ І ГРОМАДСЬКОСТІ У ЗАПОБІГАННІ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ
У РАМКАХ VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ФЕСТИВАЛЮ НАУКИ

Харків
2014

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
Читальний зал №1
м. Харків, вул. Пушкінська, 77

Автухов К. А. кандидат юридичних наук, науковий співробітник сектора дослідження проблем кримінально-виконавчого законодавства Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України, м. Харків

ПРОБЛЕМА КОРУПЦІОГЕННИХ НОРМ У КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ

У вітчизняному законодавстві та наукових публікаціях зазвичай виокремлюють кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну відповідальність за корупційні правопорушення. Беручи до уваги означену різноманітність імовірних видів відповідальності, можна зауважити, що й перелік джерел, у яких закріплюються порядок та підстави притягнення до неї винних, є доволі широким. Варто умовно поділити ці джерела на загальні для всієї правової системи нормативні приписи та спеціальні нормативно-правові акти щодо запобігання корупції у Державній кримінально-виконавчій системі України. Такий поділ уможливорює аналіз саме спеціальних норм права та розгляд стану їхнього впровадження в практичну діяльність органів та установ виконання покарань.

До загальних джерел слід віднести Кримінальний кодекс, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Цивільний кодекс, Кодекс законів про працю, а також, безумовно, Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» та ін. Зазначені документи складають правовий фундамент боротьби з деструктивним феноменом корупції і здійснюють нейтралізуючий вплив на окремі аспекти її детермінації. Однак законодавцем розроблено й цілу низку документів, що здійснюють антикорупційний вплив на специфічні, відокремлені сфери суспільного життя, до яких можна віднести й процес виконання кримінальних покарань. Розглядаючи цей аспект державної діяльності, насамперед слід указати на Кримінально-виконавчий кодекс України (далі – КВК України), який є стрижневим та базисним регулятором відповідних суспільних відносин. Означений акт не виділяє окремо інститути, спрямовані на боротьбу зі злочинністю, як це, наприклад,

здійснено в Кримінальному кодексі України та Кодексі України про адміністративні правопорушення. Проте, на нашу думку, поряд із розкриттям основних аспектів процесу виконання всіх видів кримінальних покарань, КВК України має ефективно нейтралізувати корупціогенні механізми. На жаль, він не завжди розв'язує таку проблему, хоча це й не дивно, адже сьогодні не існує універсальних антикорупційних законів. Подив викликає інше: чому нещодавні зміни до тексту КВК України, замість вилучення корупціогенних факторів, поширюють їхній перелік.

Зокрема, необґрунтованою та недоцільною видається норма ухваленого 5 вересня 2013 р. Закону України «Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо порядку та умов відбування покарання», яким внесено зміни стосовно надання засудженим, які відбувають стягнення у виді поміщення у дисциплінарний ізолятор, карцер або переведення до приміщення камерного типу (одиначної камери), телефонних розмов у порядку виключення з метою виховного впливу або у зв'язку з винятковими особистими обставинами. Через такий підхід, у разі необґрунтованих дій адміністрації колонії, засуджений фактично позбавляється можливості повідомити про це сторонніх осіб та реалізувати право на правову допомогу. Окрім того, у низці випадків він навіть не може попередити родичів про перебування в умовах жорсткої ізоляції та, наприклад, причини неявки на побачення. Така ситуація створює зайві ускладнення для родичів засудженого, які у жодному разі не можуть зазнавати будь-яких обмежень за вчинене порушенням діяння. Водночас надання адміністрації колонії права вирішувати, чи надати засудженому телефонну розмову або ні, створює міцне підґрунтя для маніпуляцій персоналу і простір для корупційних діянь з боку адміністрації. Таким чином, указані зміни сприяли виникненню ще однієї низки корупційних важелів впливу на засуджених. Однак, ураховуючи загальний репресивний характер змін, внесених вищезазначеним Законом, із подібними недоліками можна було б «примиритися». Проте і нещодавно ухвалений Закон України «Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо адаптації правового статусу засудженого до європейських стандартів» від 8 квітня 2014 р., замість максимального обмеження можливостей незаконного заробітку адміністрації на засуджених, відкриває для цього нові горизонти. Так, ст. 93 КВК України в оновленій редакції передбачає: «Засуджений до позбавлення волі відбуває весь строк покарання в одній виправній чи

виховній колонії, як правило, у межах адміністративно-територіальної одиниці відповідно до його місця проживання до засудження або місця постійного проживання родичів засудженого». Однак із цього тексту не зрозуміло, хто саме має обирати, де відбуватиме засуджений покарання, – за місцем свого проживання чи місцем мешкання родичів. І у випадку привласнення таких дискреційних повноважень Регіональною комісією з питань розподілу, направлення та переведення ця здебільшого позитивна норма сприятиме корупційним правопорушенням у ДКВС України.

Ще однією суперечливою зміною, з нашої точки зору, є нова редакція ст. 116: «Примусове годування може бути здійснене лише в тих випадках, коли, на думку лікаря, внаслідок відмови від прийняття їжі стан засудженого значно погіршується». Використання в цій нормі категорії «на думку», вочевидь, слід визнати неприпустимими, адже питання щодо можливості застосування такого екстремального засобу реагування, як примусове годування, має відбуватися з урахуванням та відповідною фіксацією конкретних фактів, що мають відповідати законодавчо визначеним підставам. За чинним законодавством на обрання рішення може вплинути не лише отримання певних матеріальних благ, а й упереджене ставлення до засудженого з боку лікаря. Безумовно, з проведенням подальшого детального аналізу останніх змін до КВК України перелік корупціогенних чинників лише поширяться.

Сьогодні загальновідомим є той факт, що розширення можливостей прийняття представниками органів державної влади рішень без чітких обмежень та переліку підстав сприяє розквіту корупції у нашій країні. Принцип прозорості правових приписів, що регулюють процес виконання-відбування кримінальних покарань, є особливо актуальним, коли особа ізольована від суспільства, а можливість повідомлення про зловживання з боку адміністрації значно обмежена. Підсумовуючи, зазначимо, що текст КВК України важко визнати досконалим із точки зору запобігання корупційним проявам. Подальші позитивні зрушення в цій сфері можливі, зокрема, за рахунок розширення участі громадськості в розробці нових та проектів змін до чинних нормативно-правових актів.

Овчаренко О. М., кандидат юридичних наук, науковий співробітник Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України, м. Харків

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У СУДОВІЙ СИСТЕМІ

Протидія корупції сьогодні є пріоритетним завданням у всьому світі. Так, у відповідності зі ст. 5 Конвенції ООН проти корупції 2003 р. кожна Держава-учасниця згідно з основоположними принципами своєї правової системи розробляє й здійснює або проводить ефективну скоординовану політику протидії корупції, яка сприяє участі суспільства і яка відображає принципи правопорядку, належного управління державними справами й державним майном, чесності й непідкупності, прозорості та відповідальності. Згідно зі ст. 11 зазначеної Конвенції, враховуючи незалежність судової влади та її вирішальну роль в боротьбі з корупцією, кожна Держава-учасниця, відповідно до основоположних принципів своєї правової системи й без шкоди для незалежності судових органів повинна вживати заходи стосовно зміцнення чесності й непідкупності представників судової влади та запобігання будь-якій можливості для корупції серед них. Такі заходи можуть включати правила, що стосуються поведінки представників судової влади.

На сьогодні нормативне регулювання, спрямоване на запобігання та протидію корупції, є досить значним за обсягом. Окрім базового Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», діють норми КК України та КУпАП, які передбачають формулювання об'єктивної сторони корупційних правопорушень та санкції за їх вчинення. Спеціальні вимоги й обмеження передбачені Законом України «Про судоустрій і статус суддів».

Посада судді вимагає багатьох обмежень, у тому числі й у майнових та фінансових питаннях. У відповідності з Бангалорськими принципами поведінки суддів 2006 р. чесність та непідкупність є необхідними умовами для належного виконання суддею своїх обов'язків. Він повинен демонструвати поведінку, бездоганну навіть з точки зору стороннього спостерігача. Спосіб дій та поведінка судді, його вчинки та матеріальне становище мають підтримувати впевненість суспільства в чесності та